

Dr hab. Ryszard Borowski
Dziedzina: sztuki muzyczne
Dyscyplina artystyczna: instrumentalistyka

Akademia Muzyczna w Krakowie
Dziekan Wydziału Instrumentalnego
wpłynęło dnia 2018 -04- 2.7.201
nr ..... zał. ....
mgr Małgorzata Krowicka

Recenzja pracy doktorskiej Leszka Wiśniowskiego

Część wstępna - dane o kandydacie

Część główna - omówienie pracy doktorskiej

1. Część teoretyczna, rozdziały 1- 3

Historia fletu w muzyce jazzowej i eksperymentalnej, tradycje wykonawcze, innowacje konstrukcyjne - recenzja

2. Część praktyczno-teoretyczna, rozdziały 4-5

Analiza środków wykonawczych zastosowana w utworach zawartych na płytach - recenzja

Podsumowanie

Część wstępna - dane o kandydacie

Pozwolę sobie zacząć tę recenzję od osobistych uwag. Pana Leszka Wiśniowskiego znam osobiście już ponad dziesięć lat. Ale jeszcze wcześniej zacząłem śledzić rozwój tego muzyka i byłem świadkiem, nie zawsze bezpośrednim, większości jego znaczących osiągnięć. Te fakty nie powinny mieć wpływu na ocenę pracy doktorskiej, stanowią jednak doskonałą podstawę do ogólnej oceny kandydata, która jest także bardzo ważna. Właśnie w tym celu przysły doktor składa wiele dokumentów świadczących o dotychczasowej jego drodze zawodowej. Mimo tego, iż pana Leszka Wiśniowskiego znam długo, to niektóre fakty z jego życiorysu i mnie zaskoczyły. Nie wiedziałem, że ukończył aż dwa różne wydziały studiów muzycznych: jeden na Wydziale Pedagogiczno-Artystycznym w Cieszynie, a drugi na Wydziale Jazzu w Katowicach. Nie zdawałem sobie sprawy, że współpracował z tak wieloma różnymi zespołami, grał na tak wielu ważnych koncertach i że zdobył wraz z zespołem Viva Flamenco pierwszą nagrodę na Konkursie Muzyki Inspirowanej Folklorem.

Brał udział w nagraniu co najmniej kilkunastu płyt. Wydał też cztery płyty autorskie (*Lechoechoplexita*, *Kinetyka*, *Hefi Quartet - Live*, *Parallax Error*). Wszystkie dostawały bardzo dobre recenzje. Jednocześnie pan Leszek Wiśniowski prowadził działalność koncertową. Zdobywał nagrody na festiwalach i konkursach

Zawsze przejawiał wszechstronne zainteresowania muzyczne. Objawiło się to przede wszystkim prowadzeniem własnych eksperymentów w zakresie teorii, harmonii i kompozycji. Niemal wszystkie jego utwory są tego przejawem.

Pan Leszek Wiśniowski uważany jest obecnie za jednego z najlepszych i najciekawszych flecistów zarówno starszego, jak i młodego pokolenia. Od wielu lat zajmuje czołowe pozycje w corocznej ankiecie przeprowadzanej przez najpoważniejsze polskie pismo zajmujące się muzyką jazzową: *Jazz Forum*. Uzyskał taką pozycję nie tylko dzięki wrodzonym zdolnościom, ale także dzięki ogromnej, własnej pracy i znakomitemu sposobowi prowadzenia „kariery”. Nastawiony jest na stałe pogłębianie i zdobywanie wiedzy. Wybrał najbardziej skuteczny sposób – poznaje muzykę jazzową tworząc ją i grając z różnymi muzykami, artystami różnych proveniencji i w ten sposób poznaje niektóre rodzaje muzyki (awangardową, etniczną, folkową) u źródła.

Jest doceniany nie tylko w Polsce. Jego muzyczne kontakty międzynarodowe, nie tylko z muzykami europejskimi, ale też z amerykańskimi, czy hinduskimi stwarzają nowe pole do eksperymentów i poszerzają nadzwyczajnie stylistyczne

spektrum autorskiej muzyki.

Bardzo niewielu było i jest takich muzyków w Polsce. Leszek Wiśniowski należy do tego wyjątkowego pokolenia, które dzięki najbardziej wszechstronnej nauce nie będzie odczuwało dystansu zawodowego między różnymi muzykami z całej Europy.

Pan Leszek Wiśniowski cały czas prowadzi własny zespół, komponuje i występuje, a jednocześnie pracuje jako nauczyciel muzyki. Przypuszczam, że doświadczenia pedagogiczne także mają dobry wpływ na jego efektywność w prawdziwej sztuce. Obserwując poczynania pana Wiśniowskiego podziwiałem zawsze jego konsekwencje i odwagę wyborów. Jego dotychczasowe, imponujące osiągnięcia są tego efektem, wydawały się zawsze po prostu logicznym następstwem. Sposób, w jaki pan Leszek Wiśniowski doszedł do tak wysokiej pozycji i osiągnął tak dobre rezultaty wydaje mi się wzorcowy. Swoją karierę buduje wolno, spokojnie i konsekwentnie, realizując co kilka lat dobrze przemyślany nowy (a czasem wręcz nowatorski, tak jak jest to w przypadku ostatniej płyty) projekt.

Część główna - omówienie pracy doktorskiej

Zgodnie ze swoim skomplikowanym tytułem: „Nowe możliwości wykonawcze fletu w muzyce jazzowej i eksperymentalnej z uwzględnieniem najnowszych osiągnięć konstrukcyjnych w budowie instrumentu, w oparciu o autorskie opracowanie utworu *Syrinx* Claude’a Debussy’ego i kompozycje własne” praca doktorska pana Leszka Wiśniowskiego prezentuje w sposób analityczny i uporządkowany owe nowe możliwości wykonawcze. Pan Leszek Wiśniowski wykorzystał swoje doświadczenia w grze na najrozmaitszych rodzajach fletów, nie tylko tzw. klasycznych, metalowych, budowanych i konstruowanych dziś przez duże firmy, ale także wziął pod uwagę drewniane flety o proweniencji ludowej – flet shakuhachi i flet bansuri.

Eksperymentował w zakresie poszukiwań nowych możliwości, preparował te instrumenty (np. dodając membranę) i łączył różne części różnych instrumentów (np. główka shakuhachi dołączona do współczesnego, klasycznego fletu). W sposób bardzo twórczy wykorzystał swoje pomysły w kompozycjach, które wykonał i przedstawił w postaci nagrań. W pracy doktorskiej opisał wszystkie swoje doświadczenia w sposób, który umożliwia wgląd w tę bardzo specyficzną problematykę także innym muzykom, nie umiejącym grać na flecie. Zanalizował własne utwory mówiąc nie tylko o źródłach inspiracji, ale też o procesie powstawania utworów. Przekonująco podsumował swoje działania – twórcze i badawcze – umieszczając je w kontekście sztuki współczesnej.

1.

Część teoretyczna, rozdziały 1- 3

Historia fletu w muzyce jazzowej i eksperymentalnej, tradycje wykonawcze, innowacje konstrukcyjne - recenzja

Pierwszy rozdział pracy stanowi rodzaj wstępu. Autor oddzielnie omawia rolę fletu w muzyce jazzowej i współczesnej – eksperymentalnej. Takie podejście wydaje się nad wyraz słuszne. W dwudziestym wieku bardzo burzliwie rozwijała się i zmieniała pod względem stylistycznym i estetycznym nie tylko muzyka, ale związana z tym technika instrumentalna. Takie przypomnienie jest bardzo dobrym wstępem do całej pracy. Ten pierwszy rozdział stanowi krótką impresję o historii zmian dokonujących się w muzyce XX wieku w zakresie techniki fletowej.

W rozdziale drugim autor znacznie dokładniej omawia tradycje wykonawcze dotyczące muzyki fletowej i tym razem materiał dzieląc na dwie części. Pierwsza dotyczy muzyki tworzonej do połowy dwudziestego wieku, druga część dotyczy muzyki tworzonej później. Warto podkreślić, że w tym rozdziale autor zajmuje się już wyłącznie tradycją wykonawczą muzyki jazzowej.

Mamy tu już prawdziwą, bardzo interesująco przedstawioną historię wykonywania muzyki jazzowej na flecie. Autor objął swoim spojrzeniem niemal całą historię jazzu od lat 20tych aż po dzień dzisiejszy. Z racji charakteru całej pracy czasy współczesne interesują nas najbardziej i właśnie ten okres został przedstawiony najpełniej.

Trzeci rozdział zatytułowany jest „Innowacje konstrukcyjne” i zgodnie z postawionym tematem autor bardzo drobiazgowo omawia i dokładnie opisuje zasady działania nowych usprawnień poczynionych w ostatnich latach przez konstruktorów fletów. Są to nowości, które mogą wpłynąć na technikę grania i co najważniejsze, na rodzaj samej muzyki wykonywanej na flecie.

Trzeba przyznać, że trudne zagadnienia wyłożone zostają w sposób bardzo klarowny. Służą temu kolorowe zdjęcia sporządzone w profesjonalny sposób i dołączone do wywodów.

Od rozdziału czwartego zaczyna się zupełnie nowa część pracy doktorskiej.

Pierwszą część pracy doktorskiej Leszka Wiśniowskiego – przedstawioną jako rozważania teoretyczne w rozdziałach 1-3 uważam za bardzo dobrą.

2.

Część praktyczno-teoretyczna, rozdziały 4-5

Analiza środków wykonawczych zastosowana w utworach zawartych na płytach

Analiza utworów w kontekście nowego języka wykonawczego

- recenzja

Pozwoliłem sobie na nadanie podwójnego tytułu drugiej części pracy doktorskiej, ponieważ uznałem za jej niezmiernie ważną część zaprezentowane przez doktoranta nagrania. Ich analiza stanowi rzeczywisty materiał wydrukowanej pracy, jednak z punktu widzenia artystycznego (a mamy do czynienia z pracą dotyczącą sztuki) przedstawione nagrania są moim zdaniem w ogóle najważniejszą częścią pracy. Tak więc estetyczna i muzyczna wartość przedstawionych nagrań ma znaczenie niebagatelne. Gdyby przeprowadzone i opisane eksperymenty sonorystyczno-techniczne były li tylko wydzielonymi eksperymentami akustycznymi, ich wartość byłaby wielokrotnie mniejsza, choć być może w zakresie technicznym, opisowym wyglądałoby to podobnie. Fakt, iż mamy do czynienia z opisem technik zastosowanych w prawdziwych, bardzo interesujących ze względów estetycznych nagraniach wartościowych utworów, podnosi ogromnie rangę opisywanych doświadczeń. Już sam ich zapis wynika z praktycznych doświadczeń muzyka. Mamy tu do czynienia z drobiazgowymi opisami nowatorskich efektów i z dokładną ich notacją.

Dodane wykresy analiz spektralnych stanowią element naukowego podejścia do uzyskiwania nowych efektów dźwiękowych (str.91-93, 97-98).

Uwagi na marginesie

Jak widać na dołączonych zdjęciach numer seryjny zastosowanej przez pana Leszka Wiśniowskiego główki Headjoint to 75, a numer fletu basowego: 03. Można z tego wywnioskować, że nawet sprzęt, którym posługuje się pan Wiśniowski należy do bardzo nowoczesnych. Fakt, iż niewiele takich instrumentów (i oprzyrządowania) zostało do dziś wyprodukowanych, dodatkowo świadczy o nowatorstwie samej pracy, jak i oryginalności eksperymentów.

Analiza utworów

Kolejną częścią pracy doktorskiej pana Leszka Wiśniowskiego jest analiza jego własnych nagrań zamieszczonych na dwóch płytach CD. Przeprowadzona jest ona przejrzyście i z dużym znawstwem. Autor operuje w niej dobrym i jasnym słownictwem, co wydaje się bardzo ważne i pomocne w odniesieniu do analizy muzyki współczesnej. Z analizy tej wynika logika myślenia kompozytora, a także logika całej konstrukcji utworu. Omówione są w niej środki, które wykorzystał kompozytor: sposób stosowania rytmu, harmonii, instrumentacja.

Pięć stron zajmują spisane improwizacje z zaznaczonymi momentami wykorzystania nowych rodzajów zadęcia i innych technik. Można je skonfrontować z dołączonym nagraniem i jest to niezwykle kształcące.

Interesujące są też fragmenty partytur orkiestrowych zamieszczone w pracy.

Koncert będący przedstawieniem kompozycji pana Leszka Wiśniowskiego jest niezwykle. Wszystkie utwory zawierają wszelkie cechy dobrej kompozycji, przede wszystkim ciekawą formę, a dzięki użytym niezwykle środkom techniki fletowej są bardzo interesujące brzmieniowo. Pomimo iż są trudne pod względem wykonawczym, to z pewnością mogą dać dużo satysfakcji zarówno grającym jak i słuchaczom. Dają też duże pole do popisu soliście. A dla tych, którzy pana Leszka uważali dotychczas tylko za eksperymentującego jazzmana, stanowią dowód, że jest on pełnoprawnym, nowoczesnie myślącym i bardzo świadomym kompozytorem.

Nagrania przedstawione na dwóch płytach stanowią niezbity dowód, że wszystkie rozważania teoretyczne opisane w pracy mają sens muzyczny i znajdują logiczne miejsce w nowych kompozycjach i konstrukcjach improwizacji.

Jeśli chodzi o nagranie utworu *Syrinx* na preparowanym flecie (z główką shakuhachi) to znakomicie pełni ono rolę poglądową dla wszystkich flecistów zainteresowanych eksperymentowaniem w zakresie zmian brzmienia fletu. Utwór ma charakter improwizacyjny, jest powszechnie znany, a wykonawca nie zmienił w nim ani jednej nuty. Wykonał go w sposób, który eksponuje walory niezwyklej preparacji, która sama zmienia nie tylko brzmienie, ale i styl utworu.

Także i ta część pracy doktorskiej – analiza nagrań, jest bardzo dobra.

Podsumowanie

Ogromną wartością przedstawionej pracy jest systematyzacja nowych technik wykonawczych prowadzących w naturalny sposób (poparty efektami estetycznymi w kompozycjach) do nowych efektów muzycznych. Zapewne będą one coraz częściej i coraz chętniej wykorzystywane przez nowych wirtuozów. Choć praca jest nowatorska, to wydaje się, że nadeszła już pora, aby zacząć zaznajamiać się z tymi nowymi technikami. Praca pana Leszka Wiśniowskiego temu właśnie doskonale służy i w tym upatrywałbym jej wielką wartość. Ta praca nadaje się do szerszej publikacji. Taka książka mogłaby być interesująca nie tylko dla flecistów, ale też np. dla kompozytorów, którzy chcieliby wykorzystywać nowe techniki, a przede wszystkim nowe brzmienia w swojej muzyce (na przykład twórców muzyki filmowej nie zawsze można zawodowcami i tego typu prace mogą być dla nich niezwykle pomocne).

Ładne cytaty pojawiające się w tekście, są adekwatne do podejmowanych rozważań. Niektóre w poetycki sposób rozszerzają, niejako w sposób intuicyjny, niełatwą pod względem estetycznym problematykę podejmowaną przez autora. Wskazują też na jego erudycję. Być może najważniejszy cytat (pochodzący z książki *Gra w klasy* Julio Cortazara), który służyć może za uzasadnienie wszelkich muzycznych eksperymentów, znajduje się na końcu pracy i jest godny, aby w tym miejscu go powtórzyć:

„Do czegoś służy pisarz, jeżeli nie do burzenia literatury?”

Konkluzja

Pan Leszek Wiśniowski jest cenionym muzykiem jazzowym i ma w tym środowisku bardzo wysoką pozycję. O randze tej pozycji świadczy fakt, że bardzo dobrzy, uznani i bardzo cenieni na polskim rynku muzycy stale z nim współpracują. Dzięki temu także ranga zespołu, którego Pan Wiśniowski jest leaderem jest bardzo wysoka.

W pierwszej części jego pracy doktorskiej wyraźnie widać erudycję autora. Zebrał tu wiele wiadomości szczegółowych, mogących bardzo zainteresować zawodowego muzyka. Zaprezentował nie tylko wiedzę, ale też dobrą orientację w bardzo specyficznym temacie. Za najważniejszy jednak uznałbym fakt, iż przedstawiona praca doktorska jest zdecydowanie twórcza. Za jej ważną, może najważniejszą część należy uznać nagranie i przeprowadzone eksperymenty, czyli działania twórcze. Dopiero na drugim miejscu postawiłbym systematyzację i opis

Od kilku lat Pan Wiśniowski prowadzi klasę fletu jazzowego w Krakowie i jego doświadczenie także w zakresie wykonawstwa muzyki improwizowanej wzrasta z każdym rokiem. Po zapoznaniu się z dorobkiem artystycznym i kompozycjami Pana Wiśniowskiego oraz jego analizą przedstawionego dzieła stwierdzam, iż reprezentują tak wysoki poziom, iż bez wątplenia kwalifikują się jako materiał dający podstawę do pozytywnej oceny. Leszek Wiśniowski wykazał się wysokim poziomem wiedzy i dobrymi umiejętnościami w zakresie dyscypliny, która była przedmiotem jego pracy doktorskiej.

Praca doktorska pana Leszka Wiśniowskiego spełnia moim zdaniem bez zastrzeżeń wymogi artykułu 13 ustawy z dnia 14 marca 2003 o stopniach i tytułach naukowych oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki (Dziennik Ustaw nr 65, pozycja 595 z późniejszymi zmianami).

Zdecydowanie popieram pozytywne przyjęcie pracy Pana Wiśniowskiego i nadanie mu tytułu doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej :

Instrumentalistyka

Przyjmuje pracę Pana mgr Leszka Wiśniowskiego i wnioskuję o przyjęcie jej do publicznej obrony.

Dr hab. Ryszard Borowski